

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE TEIKIAMAS PASLAUGAS LIGONINĖJE TYRIMO

2023 m. vasario 20 d. Nr. (22)SN-188)SP-12
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas Pareiškėjo¹ skundas, kuriame nurodoma: „<...> teko gultis į Vaikų ligoninę kartu su dukryte. Kai atėjo laikas pasišildyti maistą, nuėjau į virtuvėlę, bet ant jos išvydau iškabą „Virtuvėlė motinoms“. <...> apžiūrėjau kitas duris, bet „Virtuvėlės tėčiams“ taip ir neradau. <...> Pareiškėjo manymu, tėčiai šiuo atveju yra „kiek diskriminuojami“. Pareiškėjas prašė „pasiūlyti Santariškių klinikoms virtuvėlių iškabas pakeisti į „Virtuvėlė pacientams“ (citatų kalba netaisyta).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė (toliau vadinama ir – Lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. lapkričio 25 d. raštu Nr. 22(SN)-188)S-562 kreipėsi į VšĮ Vilniaus universiteto ligoninei Santaros klinikos (toliau – Klinikos), prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus:

1. „1. Ar galite patvirtinti šiame rašte nurodomas aplinkybes?
2. Ar VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos Vaikų ligoninėje (toliau – Vaikų ligoninė) prie pacientams skirtos virtuvėlės (-ių) kabo užrašas (-ai) „Virtuvėlė motinoms“?
3. Ar Vaikų ligoninės virtuvėle (-ėlėmis) gali naudotis visi vaikus lydintys asmenys, nepaisant lyties?
4. Ar ketinama užrašus prie virtuvėlės (-ėlių) pakeisti į neutralų pavadinimą, pvz., „Virtuvėlė pacientams“?“

---

¹ Asmens duomenys Tarnybai žinomi.

Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su tyrimui reikšmingomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Klinikos 2023 m. sausio 25 d. raštu pranešė, jog Klinikų vaikų padaliniuose yra patalpos, skirtos pacientų ir juos lydinių asmenų maisto laikymui, paruošimui ir pašildymui – virtuvėlės. Virtuvėlėmis gali naudotis visi vaikus lydintys asmenys pagal poreikį. Klinikos patvirtino, kad ant minėtų durų kabo iškaba „Virtuvėlė motinoms“, kuri nedelsiant bus pakeista į neutralų pavadinimą – „Virtuvėlė pacientams“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių 7 straipsnyje įtvirtinta, jog prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą (2 p.); užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį (3 p.).

10 straipsnio 8 punkte nurodoma, jog diskriminacija nelaikomi atvejai, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam 5 vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama,

kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju buvo gautas asmens skundas, kuriame nurodoma, jog Klinikų Vaikų ligoninėje ant pacientams skirtos virtuvėlės durų kabo užrašas „Virtuvėlė motinoms“, taigi informacijoje apie pacientams skirtas paslaugas buvo išskirtos tik moterys (motinos). Teigtina, kad minėta informacija suponuoja, jog naudojantis virtuvėle teikiama pirmenybė konkrečios lyties asmenims – moterims.

Šiuo atveju pirmenybės teikimas informacijoje apie paslaugas vienos lyties asmenims neturi jokio teisėto tikslo ar pagrindo, todėl neturėtų būti naudojamas (Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 p., 10 str. 8 p.).

Atsakyme Tarnybai Klinikos patvirtino, jog užrašas „Virtuvėlė motinoms“ bus nedelsiant pakeistas į neutralų užrašą „Virtuvėlė pacientams“.

Klinikos patvirtino, kad pacientams bei juos lydintiems asmenims, nepaisant jų lyties, taikomos vienodos naudojimosi virtuvėle sąlygos.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, tyrimas dėl galimos diskriminacijos paslaugų teikimo srityje nutrauktinas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalimi, kuria suteikta teisė lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, siūlytina Klinikoms informacijoje apie teikiamas paslaugas naudoti lyčiai neutralius pavadinimus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo Nr. (22)SN-188 tyrimą nutraukti, nutraukus lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Klinikas.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė